

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Кафедра теорії і методики фізичної культури

ЛЕКЦІЯ № 3

**ТЕМА: ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ПРОЦЕСУ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Виконавець:
доцент Ріпак М.О.

Лекцію обговорено і затверджено на засіданні кафедри теорії і методики
фізичної культури (протокол № ___ від «___» _____ 20___ року)

Зав. кафедри,
д.фіз.вих., професор

І. Р. Боднар

ПЛАН

1. Роль планування у процесі ФВ студентів.
2. Документи планування процесу ФВ у ВНЗ.
3. Роль педагогічного контролю у процесі ФВ студентів.
4. Види педагогічного контролю у процесі ФВ студентів.
5. Методи педагогічного контролю у процесі ФВ студентів.

Література

1. Теория и методика физического воспитания. Т. 2. Общие основы теории и методики физического воспитания / Под ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 392 с.

1. Роль планування процесу ФВ студентів

Планування надає педагогічному процесу організований цілеспрямований характер, дозволяє вибрати для використання найбільш ефективні засоби, раціонально розподілити їх на заняттях. Наявність чіткого плану дає змогу уникнути стихійності у діях, надлишкових витрат часу, сил, матеріальних витрат. Якісне планування саме навчального матеріалу забезпечує безперервний розвиток здібностей, навичок, розширення і закріплення необхідних знань.

Планування навчального матеріалу у ЗВО передбачає розробку системи організаційних і методичних заходів, які забезпечать вирішення завдань ФВ і досягнення студентами оптимальних результатів.

За термінами проведення в практиці ЗВО з ФВ застосовується три види планування: перспективне, поточне, оперативне.

Перспективний план складається для окремих навчальних відділень ЗВО. Обов'язково містить:

- основні задачі і кінцевий результат навчання (знання, вміння, якими повинен володіти студент після закінчення курсу).

- педагогічну характеристику осіб, що займаються (відділення, групи А, Б, В тощо).

- обсяг і послідовність засвоєння навчального матеріалу за роками навчання.

- час, що відводиться на академічні, самостійні заняття, змагання (кількість, масштаб).

До документів **перспективного** планування відносять програму з ФВ і навчальний план ЗВО.

Поточне планування розкриває порядок проходження навчального матеріалу. Прикладом поточного планування є графік навчального процесу і робочий план.

Оперативне планування розкриває суть графіку навчального процесу. Основу оперативного планування складають тижневі цикли (2 заняття). До документів оперативного планування відносять план-конспект занять.

Планування річного циклу занять необхідно провадити з урахуванням динаміки розумового навантаження. Воно суттєво підвищується в період

підготовки і складання заліків та іспитів. Тому фахівці пропонують такий розподіл навантажень в річному циклі. Проте студенти, які підвищують свою спортивну майстерність (спортивне відділення) повинні вносити корекції з урахуванням календаря змагань.

2. Документи планування процесу ФВ у ЗВО

Основними документами планування навчального процесу з фізичного виховання є: програма, навчальний план, графік навчального процесу, робочий план і план-конспект занять. Крім того, важливе значення у процесі планування навчального процесу відіграють документи обліку, а саме: груповий журнал; протоколи поточного тестування, семестрових та курсових заліків.

На підставі **програми** організують і проводять навчальний процес з фізичного виховання. Вона може бути базовою, регіональною або авторською, її зміст має відповідати вимогам державних стандартів фізичного виховання, кліматичним умовам даного регіону, наявності матеріальної бази та тренерсько-викладацького складу.

Базові програми з ФВ складаються на 8-10 років, затверджуються Міністерством освіти України і доповнюються у відповідності до змін Державного стандарту освіти. Регіональні програми складаються терміном на 4-5 років. Авторські програми складаються терміном на 2-4 роки.

У 2003 році група авторів: Раєвський Р.Т., Третьяков М.О., Канішевський С.М., Краснов В.П., Козубей П.С. видали базову навчальну програму для ВНЗ III-IV рівнів акредитації. Програма рекомендована до друку комісією з фізичного виховання і спорту Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2003 р. протокол № 6, а також затверджена Міністерством освіти і науки України 14.11.2003р. № 757.

Програма складається з таких розділів:

- Загальні положення.
- Теоретичні і методичні основи програми.
- Зміст програми.
- Основні положення реалізації навчальної програми.
- Забезпечення процесу фізичного виховання.

А також із 4 додатків.

У розділі **“Загальні положення”** наголошується, що дана навчальна програма є обов’язковою для засвоєння її змісту студентами денної форми навчання ВНЗ III-IV рівнів акредитації усіх форм власності. Вона передбачає проведення обов’язкових аудиторних занять в обсязі не менше 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання за виключенням останнього випускного семестру.

У розділі **“Загальні положення”** вказується на актуальність впровадження програми, розкривається її мета, яка полягає в тому, щоб визначити стандарт фізичного виховання, відповідний мінімальний рівень обов’язкової фізкультурної освіти для студентів, що навчаються у ВНЗ і отримують певний рівень освіти – “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр”.

Другий розділ програми “**Теоретичні і методичні основи фізичного виховання**” складається із 3 підрозділів:

- мета і завдання фізичного виховання;
- принципи фізичного виховання;
- засоби і методи фізичного виховання.

Третій розділ навчальної програми називається “**Зміст програми**”. У ньому вказується, що досягнення мети і вирішення завдань фізичного виховання студентів забезпечується за допомогою двох взаємозалежних змістовних дидактичних компонентів:

- *обов’язкового базового*, що формує основи фізичної культури особистості фахівців відповідного рівня освіти (бакалавр, спеціаліст, магістр);
- *елективного*, що спирається на базовий і доповнює його з урахуванням професійної фізичної підготовки, індивідуальних мотивів, інтересів і потреб, стану здоров’я.

Навчальний матеріал кожного з компонентів реалізується через такі розділи програми: теоретична підготовка, методична підготовка, фізична підготовка і контроль. Цей розділ складається із 4 підрозділів.

Розділ 4 програми “**Основні положення реалізації навчальної програми**” розкриває форми і види організації занять з фізичного виховання, які контрольні заходи проводяться по засвоєнню програми фізичного виховання у ВНЗ. Вказується, що навчальний процес з фізичного виховання у ВНЗ здійснюється у таких формах: навчальні заняття (теоретичні, практичні), виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів (за завданням викладача), контрольні заходи. Наголошується, що у ВНЗ система контрольних заходів включає оперативний, поточний, підсумковий контроль і підсумкову атестацію.

П’ятий розділ навчальної програми називається “**Забезпечення процесу фізичного виховання**”. Вказується, що фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів передбачає правове, організаційне, науково-методичне, кадрове, медичне, матеріально-технічне і фінансове забезпечення, що гарантується законами України.

Крім цих 5 розділів, програма містить 4 додатки.

Додаток 1 містить інформацію про орієнтовний тижневий руховий режим студентів (для основної і підготовчої медичних груп).

Додаток 2 – це тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості студентів.

Додаток 3 подає орієнтовний перелік спортивних споруд, обладнання, устаткування і технічних засобів для забезпечення занять з фізичного виховання у ВНЗ II-IV рівнів акредитації.

Додаток 4 – це перелік рекомендованої літератури, який налічує 42 джерела.

Навчальним планом визначається склад усіх дисциплін, кількість годин, що відводяться на їх вивчення у ЗВО по роках навчання.

Графік навчального процесу розкриває організацію та порядок проведення занять за програмою з фізичного виховання. Складається для

студентів певного курсу, відділення до початку навчального року на підставі годин навчального плану. У ньому має бути зазначено проведення заліків (семестрових, курсових) та поточного тестування. В цьому документі відображені такі положення:

- основні розділи змісту занять,
- терміни початку і кінця занять,
- періодизація (терміни і тривалість періодів, сесій, канікул тощо)
- порядок проходження навчального матеріалу (за місяцями, тижнями).

Основні розділи змісту занять відповідають класифікації вправ, прийнятій в програмі. В залежності від складності навчального матеріалу його цінності для виховання тих чи інших фізичних якостей, встановлюється кількість занять, необхідна для його засвоєння. Опираючись на методичні принципи ФВ, вибирають раціональну послідовність проходження видів програми протягом року. Визначають контрольні нормативи, терміни їх прийому.

Робочий план розкриває методику послідовного проходження програмного матеріалу. Його рекомендується складати на кожний відрізок часу, протягом якого заняття проводять на свіжому повітрі, в залі, басейні тощо. Термін цих відрізків часу визначають графіком навчального процесу.

План-конспект складають на кожне заняття, а всі конспекти в цілому являють собою логічно послідовну систему загальної фізичної та технічної підготовки учнів.

У **груповому журналі** відображають поточні й підсумкові показники успішності та відвідування навчальних занять

3. Роль педагогічного контролю у процесі ФВ студентів

Основна мета контролю у ФВ – виявлення адекватності педагогічно спрямованих впливів та їх ефектів до запланованих результатів і при виникненні невідповідності прийняття необхідної корекції.

Виділяють такі види контролю:

- попередній
- поточний
- етапний

Педагогічний контроль – це контроль зі сторони викладача, що здійснюється відповідно до професійних функцій.

Самоконтроль – це контроль стану свого організму індивідумом як під час виконання фізичних навантажень, так і в різні періоди відновлення.

4. Види педагогічного контролю у процесі ФВ студентів

Розрізняють такі види педагогічного контролю: попередній, оперативний, поточний, етапний (підсумковий).

Завдання попереднього контролю – визначити вихідний рівень можливостей і готовність студента до занять фізичними вправами.

Попередній контроль дозволяє:

- організувати студентів у групи для занять фізичними вправами

- підібрати, розробити і конкретизувати програми ФВ відповідно до індивідуальних особливостей студентів.

Вхідний (попередній) контроль дозволяє встановити *особливості студента*: його схильності, інтереси, задатки, мотивацію до занять, *готовність студента*: показники фізичного розвитку, рівень фізичної підготовленості, рухові здібності).

Оперативний контроль передбачає оцінку реакцій організму студента на фізичне навантаження у процесі заняття і після нього, а також прийняття рішень у процесі занять, корекція завдань, керуючись інформацією, що поступає від студента.

У процесі оперативного контролю визначається оцінка:

- поведінкових реакцій студента на команди викладача
- техніки виконання вправи
- адекватності вибраної програми до поставлених завдань заняття
- адекватності фізичного навантаження до функціональних можливостей організму студента
- інтенсивності навантажень.

Мета поточного контролю – оцінка поточних станів, які є наслідком фізичних навантажень в серії занять, ефективності мікро циклу занять з ФВ і спортивного тренування.

Поточний контроль якісніше планувати зміст наступних кількох занять, рівень тренувального навантаження в них.

У літературі (Матвеев, 1991) поточний контроль поділяють на цикловий та етапний.

Мета циклового контролю – оцінити систему занять в межах завершеного циклу.

Етапний контроль (результат етапу) – проводиться після закінчення певного етапу з метою встановлення кумулятивного ефекту. Дозволяє оцінити систему занять. Застосовується для перевірки завдань, що поставлені викладачем в робочому плані, засобів і методів, умов наступних занять.

Операції етапного контролю включають:

- аналіз даних оперативного контролю, що накопичені впродовж етапу (циклу)
- тестування показників, які свідчать про стан студентів, рівень їх тренуваності
- співставлення отриманих результатів з результатами попереднього контролю на початку занять, визначення динаміки результатів
- висновки про ефективність програми занять впродовж етапу
- прийняття рішень про корекцію програм у новому етапі занять.

5. Методи педагогічного контролю у процесі ФВ студентів

Методи контролю, що використовуються у фізичному вихованні можна згрупувати в три розділи:

- Загальнопедагогічні методи. Педагогічний контроль дає змогу спостерігати різними сторонами педагогічного процесу, за змінами реакції студента (до, після, під час занять). Поширені у фізичному

вихованні методи педагогічного контролю: хронометраж, пульсометрія, візуальні спостереження. Використовується також опитування (анкетування, інтерв'ю, бесіда).

- Медико-біологічні методи (функціональні проби). Вимірюється і оцінюється «вартість» роботи.
- Специфічні для фізичного виховання методи (залік, змагання, тестування рівня фізичної підготовленості і володіння технікою). Вимірюється і оцінюється результат діяльності.